

Н.С. Стеценко, здобувач
Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого

СТАТУС РАДИ СУДОВИХ ПРИСТАВІВ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 р.

В умовах сучасної України відбувається активний процес пошуку ефективної моделі державної виконавчої служби, яка б забезпечила громадянам здійснення своїх прав, зокрема через механізм виконання судових рішень.

Сучасний інститут державних виконавців потребує удосконалення у вигляді дослідження, в тому числі вивчення статусу судових приставів за часів Судової реформи 1864 р. які належали до судової системи як спеціальні службові особи для виконання судових рішень. У дореформений період “Свод законів 1835 г.” покладав виконання судових рішень на поліцію – кварталних та станових приставів. Негативними наслідками було те, що поліція не залежала від судів і була перевантажена великою кількістю інших справ, тому стягнення тривали роками. При тому поширювалася корупція та виконувалися ті рішення, які були вигідні приставам.

Як наслідок цих негативних фактів створюється Рада судових приставів, а її функціонування було закріплено законодавчо в розд. 3 “Учреждений судебных установлений” 1864 р. (ст. 333 – 343). Рада мала такі повноваження: а) нагляд за діями судових приставів по виконанню ними службових обов’язків; б) вирішення скарг і спорів, які виникають між судовими приставами; в) розгляд скарг приватних осіб, які звертаються до Ради, на дії судових приставів з виконання наданих цими особами доручень; г) розподіл між судовими приставами округу суми винагороди за виконані ними дії; д) накладення на судових приставів легких дисциплінарних стягнень, а у разі невинності або більшої вини представлення їх для більш жорсткого покарання. Зокрема, Радою на судових приставів могли бути накладені такі стягнення; як застереження; зауваження; догана.

Треба зазначити і наступне: проти постанов Ради про накладення на судових приставів стягнень скарги з боку покараних не допускалися. На всі інші постанови Ради судові пристави мали можливість у двотижневий термін з часу винесення цих постанов надавати скарги до Судової палати, визначення якої по суті скарги вважалось остаточним. Наведений факт дає підстави вважати Раду надзвичайно впливовим органом.

Виникає запитання, який сенс у створенні цієї Ради і чому її повноваження були закріплені законодавчо? Насамперед, це пояснюється закладенням механізму тотального контролю з боку держави за діяльністю судових приставів. Очевидно, що такі функції як нагляд і можливість покарання, притаманні поліцейським установам.

Таким чином, діяльність судових приставів була підконтрольна не тільки державі в особі суддів та прокурорів, які їх призначали на посади, але й з боку колег, які входили до Ради судових приставів. У юридичному закріпленні таких повноважень вбачається, що законодавець не в повній мірі довіряє приставам, вдаючись до попередніх порушень виконання судових рішень, припускаючи, що нагляд “своїх за своїми” – дієвий спосіб уникнути повторюваності професійних зловживань з боку судових приставів.

Проте необхідно відзначити і певні позитивні риси створення Ради судових приставів. Зокрема, це можливість вирішення спорів і скарг, які виникали між судовими приставами у процесі виконання судових рішень, а також розподіл між приставами винагороди за виконання їх діяльності.

І все ж позитивні риси створення Ради поступаються негативам. У цьому викреслюється подвійна природа Російського самодержавства: з одного боку здійснюються спроби втілення демократичних перетворень, з іншого – залишити тоталітарний контроль за виконанням судових рішень.